
מהו ספורט? שישה תבחינים מומלצים להגדרה של פעילות ספורט

רוני לידור, יאיר גלילי, נעמי פייגין, פליקס לבד, יעל נץ, מרק ורטהיים ואורי חרל"פ

תקציר

המטרה העיקרית של מאמר זה היא להציג שישה תבחינים שלדעת חברי הוועדה המייעצת לתיקון ועדכון המונח "ספורט" יש לאמץ בבואנו להגדיר מהי פעילות ספורט. תבחינים אלו עולים בקנה אחד עם התבחינים המקובלים במדינות רבות בעולם המשמשים גופי ספורט בהגדרתם פעילות ספורט מהי. כדי להגדיר פעילות כפעילות ספורט יש לאמץ, לדעת חברי הוועדה, את כל התבחינים המוצעים. חברי הוועדה מקווים שתבחינים אלו יסייעו בידי גופי הספורט בישראל בניסיונם להבחין בין פעילויות ספורט לכאלו שאינן ספורט.

תאריכים: ספורט, תבחינים.

רקע לפעילות הוועדה

חברי הוועדה המייעצת לתיקון ועדכון המונח "ספורט" (מחברי המאמר) התבקשו על ידי ד"ר אורי שפר, ראש מינהל הספורט, לבחון תיקון ועדכון של המונח **ספורט**. הוועדה קיימה שישה מפגשים, ובהם דנו חברה בסוגיות שונות הקשורות במונח זה. עיקרי כל פגישה תועדו בפרוטוקולים שנכתבו על ידי מרכז הוועדה, מר אורי חרל"פ. במפגש הראשון של הוועדה הוחלט שהמלצות הוועדה תושתתנה בעיקר על ספרות מחקרית-מקצועית שדנה במונח ספורט. לשם כך ערכו חברי הוועדה סקירת ספרות מקיפה על המונח ספורט, ועיקריה מוצגים בחלקו הראשון של מאמר זה. סקירת הספרות כללה מקורות עדכניים, מקורות "קלאסיים" ומקורות בשפות שונות (כמו אנגלית, גרמנית ורוסית). חברי הוועדה החליטו לא לזמן אנשי ספורט לדיוניה אלא לאתר תבחינים (קריטריונים) להגדרת המונח ספורט במקורות אקדמיים-מקצועיים בלבד. עם זאת בהמלצות הוועדה (החלק השני של מאמר זה המציג שישה תבחינים לאימוץ בבואנו להגדיר מהי פעילות ספורט) הובאו בחשבון גם שיקולי הדעת של חברי הוועדה שנשקלו במפגשים השונים.

רקע עיוני

בחלק זה נבחן את התפתחות המונח ספורט במובנו ההיסטורי, החברתי והפילוסופי. אנו סבורים כי רקע זה חיוני להבנת מושגים חשובים בחקר התפתחות המושג לאור הקונטקסט שבו התפתח. על סמך סקירה זו גיבשנו את התבחינים שאנו מציעים לאמץ בהגדרת פעילות ספורט.

הספורט המודרני – הגדרות ומאפיינים

בדרך כלל משמשים המונחים **שעשוע**, **משחק**, **תחרות** ו**ספורט** כמעט בלי הבחנה ביניהם ולעיתים אף כמילים נרדפות. אולם חוקרים מבקשים לדייק יותר ומנסים להבחין בין המונחים השונים, משתי סיבות עיקריות: האחת – למנוע בלבול. חשוב שתהיה למונחים שבהם החוקר משתמש משמעות אחת שהכול יכירו אותה, שאם לא כן לא הכול יבינו כהלכה (או באותו אופן) את המסר שאותו מנסה החוקר להעביר; השנייה, כאשר חוקר משתמש במושג או רעיון הוא למעשה עושה הכללה. למשל השימוש במונח **ספורט** או **מלחמה** אינו מתייחס לדבר אחד מסוים, אלא לכל אותן תופעות או אירועים השייכים לאותה קטגוריה. לעתים בעת השימוש בהכללות אנו מסווגים את העולם לקבוצות, ולפיכך חשוב שנדייק בסיווג זה.

השימוש הלא מובחן במונחים הללו בעייתי לא רק מבחינה אקדמית כי אם גם מבחינה מעשית. אם ספורט הוא שם נרדף למשחק, מה עם אתלטיקה? אנחנו מכנים את האולימפיאדה "משחקים אולימפיים", אך האם מרוץ ל-100 מ' הוא משחק? ודאי שלא כמו המשחקים כדורגל או כדורסל. האם כל ה"משחקים" הם ספורט? אם התשובה חיובית, מה באשר לשחמט, זריקת חיצים למטרה או פוקר? יתר על כן, שחיה צורנית הוא מקצוע אולימפי, אך האם אפשר לסווגה כמשחק? כדי לענות על שאלות אלה ודומות להן יהיה יעיל לעמוד על ההבדלים בין שעשוע, משחק, תחרות וספורט בטרם נדון בפעילויות גופניות שונות במסגרות היסטוריות ותרבותיות שונות.

שעשוע

בהגדרת **השעשוע** (Play) נהוג להתייחס לשני מאפיינים: לפי האחד השעשוע הוא התנהגות המשרתת פונקציה ביולוגית או פסיכולוגית חשובה, לדוגמה "להיפטר מאנרגיה מיותרת" (Schiller, 1875) או "הכנה לחיים" (Groos, 1901), ולפי השני זוהי פעילות המאופיינת בחופש, חוסר תכליתיות וביכולת לשחרר אנשים מהאילווצים של המציאות היום-יומית. יוהן הויזינחה (Huizinga, 1949) מדגיש בספרו "האדם המשחק: מחקר אודות אלמנט השעשוע בתרבות האנושית" כי השעשוע הוא עניין וולונטרי, חופשי, מחוץ לחיי השגרה, "המנער מעצמו כל שמץ של רצינות ואינו בא להשיג מטרות כלשהן". החופש מאילווצי היום-יום, אומר הויזינחה, "מלווה בחופש לחדש וליצור, פעולות המהוות את אבני הפינה

של כל תרבות" (Huizinga, 1949, p. 13). גוטמן (Guttmann, 1978) מסביר כי שעשוע הוא כל פעילות בלתי שימושית – פיזית או אינטלקטואלית – המבוצעת **ללא תכלית מוגדרת**, כמו ריצה או רדיפה אחר כדור מתגלגל. התענוג טמון בעצם העשייה ולא במחשבה של מה שנעשה. לדוגמה, אי אפשר לכלול בהגדרה זו פעילות כמו ציד לשם אכילה או משחק כדורעף המשוחק במסגרת שיעור חינוך גופני. הראשון נעשה לצורך השגת אוכל והשני לשם שיפור הבריאות או עיצוב אופיו של התלמיד.

משחק

בשונה משעשוע, **המשחק** (Game) הוא "מעשה או עיסוק מרצון הנעשה בתחומים קבועים ומסוימים של זמן ומקום על פי כללים – שקיבלנו עלינו מרצון בחינת חובה גמורה; מעשה שהוא תכלית לעצמו וכרוך בהרגשת יגיעה ושמחה ובהכרת השוני שבין ובין 'החיים הרגילים'" (Huizinga, 1949, p. 61). בשונה משעשוע המשחקים **מובנים ומוגדרים יותר באופן רשמי על ידי חוקים**. ג'ורג מיד (Mead, 1964) טען, ששני המושגים הללו נבדלים זה מזה ברמת הארגון שלהם. אצל ילדים בפעולת השעשוע כל ילד משחק באופן אינדיווידואלי תפקיד מסוים (אימא, מורה, שוטר וכו'), אך במשחק על הילד ללמוד את חוקי המשחק ולהפנים את התמונה הגדולה יותר שבה הוא משתתף, ובמילים אחרות, הוא מקבל על עצמו אחריות חברתית. גם המשחק הבוגר מתנהל על פי אותם חוקים בדיוק. למשל, משחק הכדורגל הוא משחק שאפשר לשחקו בצורה בלתי מאורגנת וספונטנית לחלוטין או בצורה מאורגנת ורצינית של עבודה. בדוגמה האחרונה עלינו להבחין גם בין המשמעות האישית שיש למשחק בעיני משתתפיו ובין המשמעות הסימבולית שיש לו בעיני הקבוצה, ויש לשים לב לרכיב נוסף, רכיב התחרות, המבדיל בין פעולת השעשוע והמשחק לבין הספורט.

תחרות וספורט

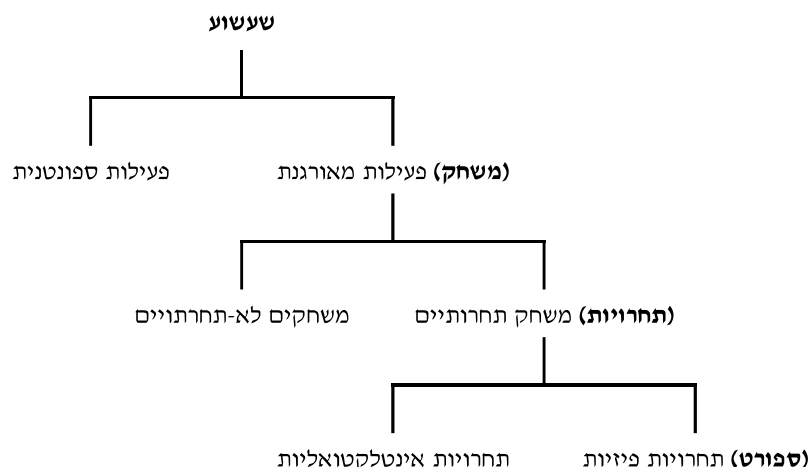
אפשר לומר כי המונח **ספורט** טומן בחובו את שתי ההגדרות הקודמות של שעשוע ומשחק. אך ככלל כאשר סוציולוגים מדברים על ספורט הכוונה היא לפעילות הכרוכה **בתחרותיות** מסוימת. בניגוד לשעשוע, המונח **ספורט** מתייחס לפעילות **תחרותית המכוונת למטרה סופית**. פעילות זו היא בעלת אופי רציונלי, והיא כפופה להמשכיות היסטורית ולמסורת. סוציולוגים רבים טוענים כי הספורט הוא צורה של עבודה-משחק אשר בסופה תגמול. ככל שהתגמול גבוה יותר, כך הספורט נוטה להיות עבודה יותר ממשחק. אותם סוציולוגים טוענים, כי הקו המפריד בין ספורט למשחק הוא קו המשכיות. השעשוע הופך בהדרגה למשחקים מסודרים ומאורגנים יותר מתוך הרגל והתמדה, ומשחקים ספציפיים הופכים לאחר זמן מה **ממוסדים** כענפי ספורט.

ברם הגדרת הספורט היא מעט יותר מורכבת, שכן הטקסונומיה הזאת יוצרת בעיה כשמדובר בסוגים מסוימים של ספורט כגון שיט או דיג, הניתנים לסיווג גם כפעילות פנאי ולא תמיד קיים בהם מנצח ברור. בהגדרות אחרות של ספורט, למשל פעילות תחרותית בלתי שימושית

למטרות מרחיקות לכת, הכוללת מידה לא מבוטלת של יכולת פיזית ואינטלקטואלית, אין אנו כוללים משחקים כגון שחמט, שהגורם הפיזי נעדר ממנו. כמו כן קשה להחליט אם לכלול בה פעילויות שבהן אין הספורטאי מפעיל ממש את איבריו, כגון מרוצי מכוניות או מרוצי סוסים.

כמה סוציולוגים כמו מק'פרסון, קרטיס ולוי (McPherson, Curtis, & Loy, 1989), מציעים להתייחס לספורט כפעילות מובנית (Structured). כוונתם היא שגם פעילות פורמלית פחות כגון משחק כדורגל של ילדים בפארק, כל שכן משחק כדורגל בליגת-העל מונחים על ידי חוקים מסוימים. לדידם, משחק הכדורגל בליגה נבדל מהמשחק בפארק לא רק ברמת הפורמליות כי אם גם ברמת ההבניה, במובן שהוא מנוהל על ידי ארגון ביורוקרטי גדול. אותם סוציולוגים מסכימים כי הספורט הוא פעילות המכוונת למטרה מסוימת, אך חשוב לזכור, הם אומרים, כי ברוב המקרים המטרה היא הישג המוגדר על ידי תבחינים מדויקים. הם מוסיפים, כי כשאנו מתייחסים לספורט, רכיב התחרות חיוני, ואין זה משנה אם זו תחרות בין יחידים, קבוצות או תחרות נגד שעון.

האיור שלפנינו (Guttman, 1978) יכול לסייע במעט בהבנת ההבדלים עליהם עמדנו עד כה:

שיטת מיון אחרת לפעילות הספורטיבית נעזרת **במטרת** הפעילות, המחולקת לשלוש קטגוריות עיקריות:

הראשונה, **מקור התחרות** (Source): א. פעילות בכוח הגוף בלבד (כגון הליכה, ריצה, שחייה ופעילויות דומות); ב. פעילות בעזרת כוח עזר (כגון אופניים, חתירה בקיאק, התעמלות מכשירים); ג. פעילות בעזרת מקור כוח חיצוני (כגון מרוצי מכוניות, שיט יאכטות). השנייה, **סוג היריב** (Opponent): א. ענפי קרב (כגון אגרוף, ג'ודו וקאראטה); ב. ענפי חצר או משטח (כגון טניס ובדמינטון); ג. ענפים קבוצתיים (כגון כדורגל, כדורסל ורגבי).

השלישית, **פעילות הישגית** (Achievement): א. מטרה (כגון קליעה למטרה, ירי וגולף); ב. ראויה (כגון התעמלות, רכיבה על סוסים, קפיצות למים); ג. כוח (כגון הרמת משקולות והדיפת כדור ברזל).

מובן שפעילות אחת יכולה להשתייך ליותר מקטגוריה אחת, אך הגדרות כגון אלו שהוצגו, לצד רבות אחרות, המנסות לפשט את ההסברים לתופעה הספורטיבית נתקלות שוב ושוב בבעיה כאשר ההסבר הוא חד-ממדי ואינו ממצה. ההגדרה המילונית של הערך **ספורט** היא "תרגילים גופניים בעיקר בצורת משחקים שונים או תחרויות, שמטרתם פיתוח הגוף וחזקתו וכן הגברת אומץ הלב והערנות הנפשית" (אבן-שושן, 1993). אך אפשר לשאול: האם הספורט כולל את אלה המשתתפים בו השתתפות פעילה או גם את אלה הצופים בו (והאם עידוד למשל אינו צורה פעילה?); האם תוצאת הפעילות היא היבט חשוב ברמת ההגדרה של הספורט או שפעילות שבה המנצח נקבע מראש, כמו בקרבות היאבקות מבוים, נכללת בהגדרת הפעילות הספורטיבית? התשובות לשאלות אלה, כמו רבות אחרות, אינן פשוטות. ניסיון לענות עליהן בעזרת המחקר ההיסטורי מעלה שלוש תשובות אפשריות:

תשובה ראשונה: ספורט כביטוי להצטיינות ויוקרה

ביטוי זה מוזכר באחד הספרים החשובים של התרבות האנגלית בתחום הפנאי שנכתב על ידי ג'וזף סטראט (Strutt, 1803), חוקר התרבות האנגלית בסוף המאה ה-18–תחילת המאה ה-19. במאות עמודי ספרו סטראט משתמש במונח **ספורט** בכל פעם כשברצונו להדגיש את הפן ההשוואתי או התחרותי של עיסוקי הפנאי של העם האנגלי. למשל, בתיאור טורנירים שהתקיימו כפעילות פנאי האהובה ביותר על בני האצולה בימי הביניים, הוא מצטט שירים המפרטים את תחומי הצטיינותו של האביר (שם, עמ' xvii). אחד הגיבורים מתפאר ביכולתו לשחק שחמט, לקרוא ספרים, להשתמש בנשק כגון סיף, כידון, חץ וקשת, ולהיות מיומן בתחרות הרכיבה. ביטוי רחב ביותר למונח **ספורט** ניתן גם באפיון יכולת הצייד. לעומת זאת פנאי פעיל שאינו כולל התמודדות, השוואת כוחות או רדיפת הצטיינות נקרא על ידי סטראט "Past time" או משחק. עדותה של תרבות זו, המרוחקת מימינו ביותר מ-200 שנים, מלמדת על **התחרות** כאחד ממושגי היסוד השימשו את החוקרים שהאנגלית הייתה שפת אמם.

תשובה שנייה: ספורט כביטוי להנאה בשעות פנאי ופעילות תוך התמודדות

בתנאי אי-ודאות

ההתבוננות בספרות הרפתקאות, אשר הייתה סממן תרבותי בולט מאוד במאה ה-19 (בין היתר בשל מאפייניה של האימפריה הבריטית, שהתפשטה כמעט בעולם כולו), מציגה ספרים רבים שבהם הצייד מתואר במילה **ספורט**. כך הסופר האנגלי, הצייד וההרפתקן קלייב פיליפס, קורא לספריו המתארים צורות ומקומות שונים של ציד בשם **ספורט**: "Sport in the Crimea and Caucasus" (Phillipps-Wolley, 1881). גם כאשר הזואולוג האנגלי רוברט סטרנדייל (Sterndale, 1884), שלמד את עולם היונקים בהודו, מתאר עדויות של ציידים על בעלי חיים למיניהם, הוא משתמש במונח **ספורטאים** במקום **ציידים**. ציד עופות נקרא באנגלית גם היום – "Game". הצייד הוא בהחלט משחק, קרי

פעילות שאינה לצורך קיום. אך קיים מאפיין מיוחד במשחק זה והוא **אי-ודאות ומתח של התמודדות** עם כושר הישרדותה של חיה.

הפילוסופיה של הספורט התייחסה למאפיין זה כגורם מפתח בהבנת מהות הספורט. לדעתו של אחד החוקרים החשובים בארצות הברית סקוט קרצ'מר (Kretchmar, 1995), אי-הודאות של מהלך הנבחר על ידי אדם כבילוי ודורש מאמץ ומיומנויות מוסברת על ידי המונח מבחן (test). לדעתו: **test involves an alternation of vulnerability and impregnability rather than simultaneity of these factors**" (p. 38).

במילים אחרות, המצב המאפיין מבחן שבו אדם מעמיד את עצמו, נמצא בין "פגיעות" המטרה, שאותה הוא בחר להשיג, לבין "חסינותה". כך למשל מוערך ונבחר כמטרת טיפוס צוק הר זה או אחר. קרצ'מר משייך לאותו סוג של התמודדות גם התמודדות עם יריב חי. הוא קורא לה "contest". אי-ודאות כמאפיין המרכזי של המשחק לסוגיו (Play, Game, and Sport) עולה גם מעבודותיהם של כמה אנתרופולוגים ידועים (Caillouis, 1961; Csikszentmihalyi, 1975; Handelman, 1990; Huizinga, 1938). ברם קיים הבדל בין השקפות האנתרופולוגים הללו לבין דעותיו של קרצ'מר: אלו משייכים את אי-הודאות שבמשחק לא רק למצבים של פעילות גופנית, אלא לכל המקרים שעונים על הגדרת משחק. אם כך, התשובה השנייה מוסיפה למאפייני הספורט ההכרחיים את **התמודדות במצב של אי-ודאות בפעילות משחקית**.

תשובה שלישית: ספורט כביטוי למשחק הוגן

משמעותו המוסרית של מושג **הספורט**, הקשורה להגינות, היא הידועה ביותר. היא מתקשרת למושג אחר המאפיין את התרבות האנגלית של המאה ה-19 והוא ה"עדינות" (Gentle-hood). הספורט הג'נטלמני תמיד מושתת על משחק הוגן, וככזה הוא קבע מידות טובות לספורט המודרני במשך מאה השנים האחרונות. כך אנו מוצאים אצל ראדיירד קיפלינג (Kipling, 1894) בספרו הידוע ביותר "ספר הג'ונגל" ביטויים רבים לכך שהתמודדות עם יריב אשר חולשתו ידועה מראש איננה ספורטיבית. באחד הסעיפים של "חוק הג'ונגל" קיפלינג קובע: **Man is the weakest and most defenseless of all living things, and it is unsportsmanlike to touch him**".

במקום אחר של סיפורי מוגלי הפנתר השחור בגירה מגן על התינוק מוגלי ופונה לחברי להקת הזאבים במילים האלה: **To kill a naked cub is shame. Besides, he may make better sport for you when he is grown**".

לפיכך **חוקים שקובעים שוויון (יחסי) של הזדמנויות היריבים וכללי מוסר** הם עוד שניים ממאפייני הספורט שעליהם אפשר ללמוד מהתשובה השלישית.

ספורט – הגדרות נוספות

הגדרות הספורט השונות במובנו הפילוסופי מתייחסות בדרך כלל גם לסוגיות האלה: האחת, הבנתו של הספורט **כמשחק** (Meier, 1989; Morgan, 1977; Schneider, 2001); והשנייה, ניתוח הניגוד והייחוד של גופניות לעומת הרוחניות בפעילות ספורטיבית (Osterhoudt, 1996; Paddick, 1975).

מספר רב של ספרים בנושא הפילוסופיה של הספורט אשר יצאו לאור בשנות ה-60 וה-70 של המאה ה-20 בוחנים את הספורט בזיקה למערכות, שבהן הוא מופיע כתופעה **נבדלת** מתופעות אחרות: ספורט וקיום, ספורט וחברה, ספורט וחינוך גופני, ספורט ודת, ספורט והישגיות, ספורט ו"אני". בדרך כלל זה נעשה באמצעות השוואות בין גישות שונות הקיימות בפילוסופיה בכלל, כמו חומרנות לזרמיה, אידאליזם וזרמיו ואקזיסטנציאליזם (Slusher, 1967; Weiss, 1969; Zeigler, 1977).

מבלי להיכנס לדיון מעמיק נדגיש, כי התייחסות אונטולוגית ומטפיזית למושג הספורט נעה בין הגדרותיו כפעילות גופנית תוך כדי משחק לבין נטישת ניסיון להגדיר את המושג בכלל. עם זאת הסוגיה המרכזית בדיונים הפילוסופיים אינה קשורה למרכיב הגופני שלו, אלא ל**מיסוד** התחרות והצטיינות כמאפייני יסוד אשר מערערים את היסוד המרכזי ביותר שהוא המשחק. בכך הסוגיה של מקצועיות המתפתחת לכיוון המקצוענות, לדעתם של רבים מהחוקרים [החל מהוייזנחה (Huizinga, 1938) עבור במורגן (Morgan, 1977), מאייר (Meier, 1989) וכלה בשניידר (Schneider, 2001) לצד אחרים], היא הסוגיה המרכזית, משום שהיא מעבירה את הדיון מהתחום המוסכם במשך מאות שנים של המשחק לתחום ה**האלי** של עמל, פרנסה והישג בחיים המודרניים.

בשנות ה-80 של המאה ה-20 התייצבה הגישה בספרות המקצועית הדוברת אנגלית סביב קונצנזוס מסוים המתרכז בספורט **כתחרות**, ומיוצגת על ידי האריס ופארק, אשר הובילו את המחקר התרבותי וההיסטורי של המשחק והספורט (Harris & Park, 1983, p. 3):

...sports are seen as a special type of game involving highly codified rules, large scale use of the body, use of skills acquired through specialized training, and public display before an audience. A number of scholars... identify physical prowess, disciplined training and highly developed specialized skills as major attributes distinguishing sports from games.

ההיסטוריון האמריקאי אלן גוטמן (Guttmann, 1994) רואה בספורט תופעה שנכללים בה כל המרכיבים האלה:

- (א) חילוניות (שלא למטרת ריטואל דתי)
- (ב) אחידות ושוויון (הסיכוי השווה לנצח והאפשרות השווה להשתתף מכל רקע חברתי)
- (ג) ביורוקרטיזציה (מיסוד – גופים המארגנים את הפעילות)
- (ד) תִּקְנוֹן (חוקים כתובים הניתנים לעדכון)
- (ה) התמחות (הבחנה בין צופה לשחקן, בחירה בענף אחד וגם בו בתפקיד מסוים בלבד)
- (ו) מדידה (קריטריונים ברורים של ניצחון, שוויון והפסד)
- (ז) תיעוד הפעילות והדגשת שיאים הניתנים לשבירה.

לפיכך טענתנו היא שכדי להבין את הספורט – **משחק בעל מטרה ובעל חוקים מובנים** – במשמעותו החברתית, הרב-ממדית, הכוללת את סוג האתגר שניצב בפני המשתתפים, את התנאים, הציוד והכללים (חוקים או התנהגות מקובלת) נאמר, שהספורט הוא פעילות **חילונית** בעלת מחויבות גדלה להשתתפות **מכל רקע חברתי, מאורגנת על**

ידי גופים לאומיים ובין-לאומיים, בעלת חוקים והבדלים ברורים בין ניצחון, הפסד או שוויון, כוללת אתלטיות המתמחים בסוג פעילות מסוים (וגם בו בתפקידים מסוימים), **רמת אלימות נמוכה וניסיון תמידי לשפר ביצועים המתועדים** בטבלאות שיאים וסטטיסטיקות למיניהן.

או בהגדרה קצרה יותר:

פעילות גופנית או מומחיות המוצאת אל הפועל **למטרות** שונות: לתחרות, לבידור עצמי או להנאה, להשגת מצוינות, לפיתוח מיומנות או לשילוב של כל אלו. השוני במטרה הוא מאפיין של הספורט כאשר הוא משולב ברעיון המומחיות או במיומנות של **יחיד או קבוצה**.

תבחינים להגדרת פעילות ספורט

על סמך סקירת הספרות הרלוונטית ועל סמך ניתוח ההגדרות השונות שמצאנו בספרות באשר למונח **ספורט**, אנו מציעים לאמץ שישה תבחינים להגדרת מונח זה:

(א) פעילות גופנית – על הפעילות להיות גופנית-מוטורית, המלווה גם במאמץ מנטלי וקוגניטיבי.

(ב) מומחיות המכוונת למטרה ברורה – על הפעילות לבטא מומחיות של העוסקים בה, כזו המכוונת להשגת יעדים מוגדרים מראש. המומחיות נרכשת, על פי רוב, לאחר תהליך למידה ארוך-טווח ואימון רב-שנתי.

(ג) תחרותיות – הפעילות מבטאת תחרות בין יחידים ובין קבוצות.

(ד) חוקי משחק ידועים ומוסכמים – הפעילות מושתתת על חוקים, כללים ותקנות הידועים לכול ומוסכמים על הכול. על המשתתף בפעילות למלא אחר החוקים, הכללים והתקנות. הפרה של החוקים, הכללים והתקנות תלווה בענישה, שגם עיקריה ידועים לכול.

(ה) מיסוד – פעילות הספורט נדרשת להיות מאורגנת וממוסדת בארגוני ספורט לאומיים ובין-לאומיים. ארגון הספורט כולל שימוש במתקנים תקינים, מוסדות ניהול ושיפוט והכשרת מאמנים ושופטים.

(ו) כללים ברורים של ניצחון, הפסד או שוויון – הפעילות מושתתת על כללים ברורים של התוצאה המושגת בה: לכול ברור מהו ניצחון של היחיד או הקבוצה, מהו הפסד של היחיד או הקבוצה, או מהו שוויון בין המשתתפים בפעילות.

הערות חברי הוועדה על התבחינים המוצעים

להלן כמה הערות של חברי הוועדה על התבחינים המוצעים להגדרת פעילות ספורט:

(א) מרבית חברי הוועדה סברו שיש לאמץ את **כל** התבחינים בבואנו להגדיר מהי פעילות ספורט. עם זאת היו שטענו שיש לאמץ רק ארבעה תבחינים מאלו המוצעים, או אפילו שלושה מהם. לא הושגה הסכמה באשר לסוגיה אם חלק מתבחינים אלו נדרש להיות בגדר חובה וחלק מהם בגדר רשות. לפיכך המלצת הוועדה היא זו: **בבואנו להגדיר מהי פעילות ספורט יש לאמץ את כל ששת התבחינים**.

(ב) כמה מחברי הוועדה טענו שיש לאמץ את תבחין הפעילות הגופנית כחובה בהגדרה של פעילות ספורט, ללא קשר לשאלה כמה תבחינים יכללו ברשימה הסופית. לדוגמה, פעילות

כמו שחמט לא נתפסה בקרב חלק מחברי הוועדה כפעילות ספורט עקב היעדר פעילות גופנית, כזו המקובלת במרבית מענפי הספורט. עם זאת החלטת חברי הוועדה הייתה שלא לסייג את התבחין **פעילות גופנית**.

(ג) לדעת מרבית חברי הוועדה יש לעודד אימוץ של פעילויות חדשות שאולי אינן מקובלות בקרב נדבכים גדולים של האוכלוסייה, כל עוד פעילויות אלו עומדות בתבחינים של פעילות ספורט. נציין, שחברי הוועדה לא דנו בסוגיות הקשורות לתקצוב פעילויות אלו.

רשימת המקורות

- אבן שושן, א. (1993). **המילון החדש**. ירושלים: הוצאת קריית ספר בע"מ.
- Caillois, R. (1961). **Man, play and games**. New York: Macmillan.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). **Beyond boredom and anxiety**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Groos, K. (1901). **The play of men**. New York: Appleton.
- Guttman, A. (1978). **From ritual to record**. New York: Columbia University Press.
- Guttman, A. (1994). **Games and empires: Modern sports and cultural imperialism**. New York: Colombia University Press.
- Handelman, D. (1990). **Models and mirrors: Toward anthropology of public events**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harris, J. C., & Park, R. J. (1983). **Play, games, and sports in cultural contexts**. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Huizinga, J. (1938). **Homo ludens: A study of play-element in culture**. London: Routledge and Kegan Paul.
- Huizinga, J. (1949). **Homo ludens: A study of the play element in culture**. London: Routledge and Kegan Paul.
- Kipling, R. (1894). **The jungle book**. London: MacMillan.
- Kretchmar, R. S. (1995). From test to contest: An analysis of two kinds of counterpoint in sport. In W. J. Morgan & K. V. Meier (Eds.), **Philosophic inquiry in sport** (pp. 120-133). Champaign, IL: Human Kinetics.
- McPherson, B., Curtis, J., & Loy, J. (1989). **The social significance of sport**. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Mead, G. (1964). **On social psychology**. Chicago: University Press.
- Meier, K.V. (1989). Triad trickery: Playing with sport and games. In W. J. Morgan & K.V. Meier (Eds.), **Philosophic inquiry in sport** (pp. 23-35). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Morgan, W. J. (1977). On the path towards an ontology of sport. **Journal of Philosophy of Sport**, IV, 25-34.

- Osterhoudt, R. G. (1996). Physicality: one among the internal goods of sport. **Journal of Philosophy of Sport**, XXIII, 91-103.
- Paddick, R. J. (1975). What makes physical activity physical? **Journal of Philosophy of Sport**, II, 12-22.
- Phillipps-Wolley, C. (1881). **Sport in the Crimea and Caucasus**. London: Richard Bentley.
- Schiller, F. (1875). **Essays, aesthetical and philosophical**. London: Bell.
- Schneider, A. J. (2001). Fruits, apples, and category mistakes: On sports, games, and play. **Journal of Philosophy of Sport**, XXVIII, 151-159.
- Slusher, H. S. (1967). **Man, sport, and existence**. Philadelphia: Lea & Febiger.
- Sterndale, R. A. (1884). **Natural history of the mammalia of India and Ceylon**. Calcutta: Thacker, Spink, and Co.
- Strutt, J. (1803). **The sports and pastimes of the people of England**. London: Methuen.
- Suits, B. (1988). Tricky triad: games, play, and sport. In W.J. Morgan & K.V. Meier (Eds.), **Philosophic inquiry in sport** (pp. 16-22). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Weiss, P. (1969). **Sport — A philosophic inquiry**. Illinois: Southern Illinois University Press.
- Zeigler, E. F. (1977). **Physical education and sport philosophy**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.